

3. BÖLÜM:

YENİ DÜZENLEMELER İSTİKRARI SAĞLAYACAK MI? KOALİSYONLARA SON VERECEK Mİ?

3.1. BAŞKANLIK SİSTEMİ PARLAMENTER SİSTEME GÖRE 2 MİSLİ İSTİKRARSIZLIK DEMEKTİR!

Bunu ben söylemiyorum, OECD (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü) resmi rakamları söylüyor. Başkanlık sistemi ile gelişen demokrasilerde, parlamenter sistemle gelişen demokrasilere göre yaklaşık iki misli istikrarsızlık olmuştur. Neden mi?

- **Başkanlık Sistemi, Federasyonlar İçin Tasarlanmış Bir Sistemdir:** Başkanlık sistemi, 1787 yılında, ABD’de, serbest eyaletlerin birleşmesi neticesine ulaşmak için kurulmuş bir sistemdir. Somut gerçek, başkanlık sisteminin bir federasyon için tasarlanmış olduğudur.
- **Federasyonlarda Daha Sorunsuz İşlemektedir:** Bir federasyon için tasarlanmış bir sistemin, federatif sistemlerde daha iyi işlemesi son derece doğaldır. Daha iyi işlemesinin temel sebebi ise şudur: Federasyonlarda, vatandaşların hayatını ilgilendiren konuların yüzde 90’ı eyalet seviyesinde kararlaştırılır ve uygulanır. Böylece hemen aşağıda göreceğimiz başkanlık sisteminin zorlukları, federasyon olan ülkelerde vatandaşları çok daha az etkiler.

ÜNİTER ÜLKELERDE BAŞKANLIK SİSTEMİ NEDEN İSTİK- RARSIZLIĞA YOL AÇIYOR?

- a) Başkanlık sistemi, demokratik şekilde kurulursa sık sık tıkanmalara yol açar: **Başkanlık sisteminin temel şartlarından katı güçler ayrılığı ve her kararın denge-denetim mekanizmaları ile sınırlandırılmasından dolayı, başkan ve Meclis (Kongre) farklı siyasi görüşlerden olduğu durumlarda, tıkanmalar yaşanabilir.** Sistemin de bu tıkanmaları aşmak için hiçbir formülü yoktur.

Başkan sağ siyasi görüşten, Meclis çoğunluğu sol siyasi görüşten ise ikisi de kesin süreler için seçildikleri için ve birbirlerini “düşürme” yetkileri olmadığı için –uzlaş bulunmadığı takdirde– birçok konuda kilitlenmeler yaşanabilir.

Burada unutmayalım ki demokratik başkanlık sistemlerinde, Meclis, başkandan daha güçlüdür. Örneğin, bütçe konusunda son söz hakkı Meclis’tedir. Yani bu “mücadelede” genelde Meclis galip gelir; ancak yine de tıkanmalar, gecikmeler ve çeşitli sorunlar yaşanabilir.

ABD’de ciddi tıkanmaların yaşanması çok ender görülür. Bunun esas sebebi, siyasi görüşleri birbirine çok yakın iki partili sistemdir. Birçok kez bir Cumhuriyetçi bir Demokrat ile birlikte oy verebilir, bu imkansız değildir. Katı disiplinli parti modeli yoktur. İki parti de birbirine yakın görüştedir. “Karşı tarafa yürüme” (walking accross the aisle) ABD’de sıkça görülen bir durumdur. **Ve uzlaş kültürü bizden çok daha gelişmiştir.**

- b) Başkanlık sistemi, demokratik şekilde kurulmazsa; örneğin bizde yeni teklif edilen anayasada olduğu gibi, başkana, Meclis’i feshetme yetkisi verilirse veya Meclis’in başkan üzerinde denge-denetim mekanizmaları kurulmazsa, bu sefer de “tıkanma” olmaz; ama sistem çok güçlü bir başkana yol açar

ve o ülkeler kısa zamanda otoriter rejimlere dönüşür. Bunun birçok örneğini Afrika, Orta Asya ve (bazı) Latin Amerika ülkelerindeki başkanlık sistemlerinde görmeye devam ediyoruz. Otoriter rejimler de bir süre sonra yine istikrarsızlığa yol açar.

Prof. Emeritus Juan Linz, Dünya'nın başkanlık sistemi konusunda en bilgili, en saygın uzmandır ve başkanlık sistemine en çok karşı çıkan kişidir! Juan Linz'in başkanlık sisteminin sakıncalarını anlattığı onlarca kitabı vardır. "Başkanlık Sisteminin Tehlikeleri" (Perils of Presidentialism) eserinde;

- Gücün başkanda merkezileşme riskini anlatıyor,
- Başkanlık sisteminin yarattığı "çözümsüz iki başlılığı" anlatıyor (ikisi de kesin süreler için ve halk tarafından seçilen başkan ve meclis),
- Disiplinli siyasi partiler sistemi olan ülkelerde başkanlığın "otoriter rejimlere" yol açtığını anlatıyor,
- Çoğu başkanlık sisteminde "kazanan her şeyi alıyor" düzeninden dolayı, ülkelerde kutuplaşmayı arttırdığını anlatıyor,
- Başkanların tek başına "Milli iradeyi temsil ediyorum," inancından dolayı kısa sürede daha otoriter davranmaya başladıklarını anlatıyor,
- Sonuç olarak sistemin sürekli kesintilere ve istikrarsızlığa yol açtığını anlatıyor ve örnek olarak onlarca Latin Amerika ülkesinin tecrübelerini gösteriyor.

TESPİT 15:

BAŞKANLIK SİSTEMİ, DOĞRU KURULMASI VE UYGULAMASI ÇOK ZOR BİR SİSTEMDİR.

DEMOKRATİK KURULURSA TIKANMA RİSKLERİ FAZLADIR, DEMOKRATİK KURULMAZSA DA KISA SÜREDE OTORİTER REJİMLERE YOL AÇMIŞTIR.

200 ANAYASA DENEMESİ YAPMIŞ, BAŞKANLIK SİSTEMLİ LATİN AMERİKA ÜLKELERİ, BU TESPİTİN CANLI KANITIDIR.

LATİN AMERİKA DENDİĞİNDE, İSTİKRARSIZ YÖNETİMLER, ERKEN SEÇİMLER, DARBELER VE DİKTATÖRLÜKLER GÖRMÜŞ ÜLKELER AKLINIZA GELMEZ Mİ?

3.2. BAŞKANLIK SİSTEMİ SADECE ABD'DE İSTİKRAR VE DEMOKRASİ GETİRMİŞTİR

Bu durum, ABD'ye mahsus sebeplerden ötürüdür. ABD sisteminin ayrıntılarını, ileride (2. Kısım'da) başlı başına bir bölüm olarak inceleyeceğiz. Yine de burada ABD'deki başkanlık sisteminin karakteristiğine ilişkin ana başlıklar açmakta fayda görüyorum.

- **ABD, bir federasyon.** Vatandaşları ilgilendiren konuların yüzde 90'ı eyalet seviyesinde kararlaştırılıyor. Bu husus da sistemin esaslı şekilde tıkanmasını veya otoriter olmasını önüyor,
- **Yakın siyasi görüşlü, iki partili sistem.** Birçok kez (örneğin) Demokrat bir başkan ve Cumhuriyetçi bir Meclis/Senato var; ama birbirine yakın ideolojilerdeki iki partili sistem (ikisi de merkez sağ görüşlü), tıkanmaları önüyor. Ayrıca uzlaşma kültürü son derece gelişmiş.

- **Katı disiplinli partiler yok.** Demokrat bir milletvekili pekala Cumhuriyetçi bir milletvekili ile aynı oyu verebiliyor.
- **Yasama gerçekten güçlü.** Her milletvekili veya senatör güçlü ve bağımsız. Katı disiplinli parti yok, “bağlayıcı grup kararları” yok. Bütün bunlar, seçim sisteminden dolayı. Gerçekten güçlü milletvekilleri ve senatörler, Kongre’nin başkana karşı çok güçlü bir erk olmasını sağlıyor ve sistemin demokratik biçimde işlemesindeki bir numaralı etken.
- **Yargı gerçekten güçlü ve bağımsız.** Başkan sadece kısıtlı sayıda federal yargıç atayabiliyor ve birçoğu “ömür boyu” (as long as in good behaviour) atandıkları için yargıçlar gerçekten bağımsız ve güçlü. Sistemin demokratik işlemesi için “olmazsa olmaz” üçüncü erk; bağımsız yargı.
- **Medya, din, vicdan ve ifade özgürlüğü konusunda “tam koruma” var.** ABD Anayasası’nın 1. Ek Maddesi’ne göre din, vicdan ve ifade özgürlüğü tam manasıyla korunuyor. Bunlara hiçbir kısıtlama getirilmesi mümkün değil. 1. Ek Madde, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’ndeki tanımlardan bile çok daha geniştir. Bu sayede, çok farklı etnik köken ve dini inançtan gelen 300 küsur milyon insan birlikte, huzur içinde yaşıyor. Bu sebeple de, bir parti yönetiminde olsa bile ona oy vermeyen toplumun geri kalan kesimi çok etkilenmiyor bu durumdan. **Başkanlık sisteminin diğer ülkelerdeki “ayrıştırıcı”, kutuplaştırıcı özelliği o nedenle ABD’de daha az. 300 küsur milyon insanın ortak değerleri: Din, vicdan, ifade özgürlüğü.**

TESPİT 16:

*DÜNYANIN ÖNDE GELEN HUKUKÇULARININ
BİRLEŞTİĞİ NOKTA ŞUDUR: BAŞKANLIK SİSTEMİNİN
İSTİKRARLI DEMOKRASİ GETİRMESİ SON DERECE
ZORDUR.*

**ABD, BAŞKANLIK SİSTEMİNİ İSTİKRARLI DEMOKRASİ
VE REFAH İLE BAĞDAŞTIRABİLMİŞ NEREDEYSE TEK
ÜLKEDİR!**

**BUNUN DA ABD'YE MAHSUS BİRÇOK SEBEBİ
VARDIR.**

*ABD ANAYASASI'NI OLDUĞU GİBİ "KOPYA ETSEK" BİLE,
KESİNLİKLE AYNI SONUCA ULAŞAMAYIZ. KALDI KI,
BİZDEKİ YENİ ANAYASA TEKLİFİNİN, ABD ANAYASASI
İLE HİÇBİR İLGİSİ YOKTUR!*

*BAŞKANLIK SİSTEMİNİN İSTİKRARLI DEMOKRASİ
GETİRMESİ BU KADAR GÜÇKEN, TÜRKİYE'NİN
YAPMASI GEREKEN, DÜNYA'NIN EN DENENMİŞ,
BİLİLEN, SİSTEMİ OLAN PARLAMENTER SİSTEMDEN
AYRILMAMAKTIR. ELBETTE SİSTEM İYİLEŞTİRİLEBİLİR.
ANCAK BU KAPSAMLI BİR ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİ
GEREKTİRMEZ. (BKZ. SONUÇ BÖLÜMÜ).*

3.3. BAŞKANLIK SİSTEMİNDE KOALİSYONLARA SIKÇA RASTLANIR: BAŞKANLIK KOALİSYONLARI ÖNLEMEZ!

- "Başkanlık sisteminde koalisyon olmaz!" diyenler var. Bugün artık internet sayesinde her türlü bilgi, anında elinizin altında! Böyle diyenlere cevabım: "Bana inanmıyorsanız, lütfen internete bir göz atın!" Şu anda başkanlık sistemi ile yönetilen Latin Amerika'nın en büyük ülkelerinde; Meksika, Arjantin ve Brezilya'da koalisyonlar yönetimde!

ÜLKE ADI	BAŞKANLIK SİSTEMİ VAR MI?	KOALİSYON VAR MI?
MEKSİKA	VAR	VAR (2 parti, PRI ve PVEM arasında)
BREZİLYA	VAR	VAR (9 parti arasında)
ARJANTİN	VAR	VAR (CAMBIEMOS çatısı altındaki 3 parti arasında)

- **Başkanlık sistemli Latin Amerika’da, 25 yıllık bir dönemde, ülkeler yüzde 76 oranında koalisyonlarla yönetilmiştir.** Hatta analistlere göre, “Koalisyon istisnai bir durum olması gerekirken, günümüzde artık kural olmuştur.”
- Başkanlık sistemli Brezilya’da koalisyonlar o kadar sık olmuş ki, sırf bu konuyu irdeleyen tezler, raporlar yazılmış! **Brezil- ya’da 1988-2010 arası 19 tane koalisyon hükümeti kurulmuş, hükümetlerin ortalama ömrü bir yıl civarı olmuştur.**

TESPİT 17:

BAŞKANLIK SİSTEMİNDE SIKÇA KOALİSYONLAR GÖRÜLÜR! BAŞKANLIK SİSTEMİ, KOALİSYONLARI ÖNLEMEZ.

BU, BASİT, SOMUT VE APAÇIK BİR GERÇEKTİR.

3.4. YENİ DÜNYANIN GERÇEĞİ - İSTER PARLAMENTO SİSTEMİ İSTER BAŞKANLIK SİSTEMİ: KOALİSYONLAR ÇOĞALDI!

- **Dünyadaki somut gerçek:** İster parlamenter sistemli Avrupa olsun, ister başkanlık sistemli Latin Amerika olsun, demokratik ülkelerde koalisyonlar çoğaldı. Neden mi?
- Herhangi bir ülkede ya da herhangi bir sistemde, koalisyon olup olmaması tamamen **Meclis'e girmeyi başaran parti sayısına bağlı bir husustur. Dünyadaki gelişmiş ülkeler demokratikleştikçe benimsenen temel kural; ülkedeki tüm siyasi görüşlerin mümkün oldukça parlamentoda temsilini sağlamaktır.** Bu sebeple seçim barajları çok düşüktür. Örneğin, Avrupa'da yüzde 3-5 arası oynamaktadır. Bu şekilde daha fazla parti meclise girebiliyor. Latin Amerika'da çoğu ülkede de ya seçim barajı yoktur ya da çok düşüktür. Brezilya Parlamentosu'nda şu an tam 28 parti bulunuyor!

Bunun da bir sonucu olarak, çoğu zaman bir tek parti meclis çoğunluğunu elde edemiyor. **Mecliste tek parti çoğunluğu elde etmeyince de mecburen koalisyonlar oluşuyor.**

- **"Başkanlıkta nasıl koalisyon kurulur?" sorusuyla sıkça karşılaşırım. Başkanlıkta koalisyon, parlamenter sistemdeki koalisyona çok benziyor. Özetle;** mecliste tek parti çoğunluğuna sahip olunmadığı durumlarda, başkan da tek başına ülkeyi, her konuda, meclisin desteğini almadan yönetemeyeceğine göre birkaç parti arasında bir koalisyon (yönetim çoğunluğu) oluşuyor. Başkan da vizyonuna, projelerine destek bulabilmek adına, mecliste oluşan koalisyon partilerine, kabinesinde aynı oranda yer veriyor.

Basit bir örnek ile konuyu izah edelim... Başkanın diyelim ki çok önemli bir eğitim veya sağlık reformu projesi var ya da büyük alt

yapı projeleri gerçekleştirmek istiyor. Bunu gerçekleştirmek için mutlaka meclisin (kongrenin) desteğine ihtiyacı var. Zira tüm demokratik başkanlık sistemlerinde "bütçe yetkisi" kesinlikle meclistedir. Diyelim ki başkanın partisinin mecliste çoğunluğu yok. Başkan ne yapacak? Mecburen mecliste bir koalisyon oluşmasını destekleyecek ve oluşan koalisyonda yer alan partilere, kabinesinde bakanlıklar verecektir. Birçok konuda koalisyon partileri uzlaşmaya varmak zorunda kalacaklardır. **Parlamentar sistemde nasıl ki koalisyonlar, meclis ve bakanlar kurulu nezdinde oluşuyorsa, başkanlık sisteminde de koalisyonlar çok benzer şekilde, meclis çatısında ve kabinede oluşuyor. Temel olarak değişen bir şey yok.**

Ancak, parlamentar sistemin aksine, başkanlık sisteminde tam yasal çerçevesi olmadığı için, genelde başkanın kişiliği etrafında ve karşılıklı menfaatler çerçevesinde mecliste ve kabinede koalisyonlar oluşuyor. Bunlar, parlamentar sistemdeki koalisyonlara göre genelde daha kırılgandır.

Başkanlık sisteminde koalisyonların nasıl daha kırılgan olduğunu ve daha fazla istikrarsızlığa yol açtığını çok yakın zaman önce Brezilya'da gördük. 31 Ağustos 2016 tarihine kadar Dilma Rousseff, Brezilya Başkanı'ydı. Koalisyon ile ülkeyi yönetiyordu. Daha sonra yolsuzluk iddiaları geldi ve azil süreci başladı. Rousseff'in Başkan Yardımcısı (ve koalisyon nezdindeki başka bir partinin lideri olan) Michel Temer hemen saf değiştirdi ve kendi partisi, Rousseff'in azil sürecine destek verdi. Rousseff, Kongre tarafından azledildi ve yerine Temer geçti. Şimdi Temer, yeni ve farklı (merkez-sağ eğilimli) bir koalisyon ile ülkeyi yönetiyor!

TESPİT 18:

**ARTIK DÜNYADA İSTER BAŞKANLIK OLSUN İSTER
PARLAMENTER SİSTEM OLSUN: KOALİSYONLAR
ÇOĞALDI!**

BU HUSUS DAHA DEMOKRATİK SEÇİM SİSTEMLERİNİN SONUCUDUR. TOPLUMUN TÜM GÖRÜŞLERİNİ YANSITAN BİRÇOK PARTİNİN MECLİSE GİRMESİNİN SONUCUDUR:

BU ŞEKİLDE ÇOĞU ÜLKEDE ARTIK TEK PARTİ MECLİS ÇOĞUNLUĞUNU ELDE EDEMİYOR: YÖNETİM İÇİN KOALİSYONLAR GEREKİYOR.

BAŞKANLIK SİSTEMİNDE KOALİSYONLAR MECLİS ÇATISINDA VE BUNUN YANSIMASI OLARAK KABİNEDE OLUŞUYOR.

3.5. YENİ ANAYASA TEKLİFİ YASALAŞIRSA VE GELECEK SEÇİMLERDEN “7 HAZİRAN 2015” TÜRÜ BİR TABLO ÇIKARSA: NE OLUR?

Hemen aşağıda izah edeceğim üzere koalisyonlardan korkmamak gerekir. Hatta belki de ülkemizin büyük dertlerine şu anda tek çare!

Ancak, diyelim ki başkanlık sistemini savunanların istediği üzere, mutlaka “7 Haziran’lar” (“koalisyon riski”) engellenmek isteniyor... **Engellenir mi? Cevabım: Hayır, engellenmez! Neden mi?**

- **Somut vaka üzerinden konuşalım... Farz edelim ki yeni anayasa teklifi yasalaştı ve Kasım 2019’da cumhurbaşkanı ve Meclis seçimleri oldu.** Tabii seçimler aynı gün yapıldığı için (ki bunun da sakıncalarına değineceğim) farklı çoğunluklar oluşması daha zayıf ihtimal; ancak *imkansız değil*.

Zira, toplum, cumhurbaşkanlığı seçiminin ikinci turunda bir aday üzerinde çoğunluk oluşturabilir; ancak seçilen cumhurbaşkanının partisine Meclis'te çoğunluk vermeyebilir!

Birçok zaman, bir parti liderinin "popülaritesi" partisinin önündedir. Bazen de bir partinin adayına karşı, farklı partilerin seçmenleri yine farklı bir isim üzerinde birleşebilir, diğer adayın "yolunu kesmek" adına. Neticede, cumhurbaşkanı seçilen kişinin partisinden her zaman Meclis'te çoğunluk elde edecek diye bir garanti yok. **Özetle; 7 Haziran 2015'te olduğu gibi, Kasım 2019'da da yapılacak seçimlerde, bir partinin Meclis çoğunluğuna sahip olmaması mümkündür.**

– Peki, Kasım 2019'daki seçimlerde, yeni sistemde, Meclis'te bir parti çoğunluğu elde edemezse ne olacaktır? İki temel senaryo mümkündür:

a) **Cumhurbaşkanı, koalisyon arayışlarına girebilir.** Bu durumda, diyelim ki iki veya üç parti ile görüşmeler yapar ve Meclis çatısında, cumhurbaşkanının programına destek verecek bir çoğunluk koalisyonu oluşur. Buna karşılık, cumhurbaşkanı da bu iki, üç partinin üyelerine kabinesinde bakanlıklar verir. **Bu durumda, aynen parlamenter sisteme benzer şekilde Meclis'te ve kabinede bir koalisyon oluşur.** 7 Haziran'da da zaten bu ihtimal mümkündür.

b) **Cumhurbaşkanı koalisyon fikrine tamamen karşı ise veya tüm çabalarına rağmen bir koalisyon oluşturamaz ise seçimlerin yenilenmesine karar verir.** Kendisi de, Meclis de tekrar seçime gider (Madde 116). **Neticede, 7 Haziran'da koalisyon oluşmayınca, yapılan da aynen bu değil miydi? Seçimler yenilendi.**

Not: Tamam, yeni anayasa teklifinde cumhurbaşkanının yetkileri o kadar geniş ki Meclis'te onu destekleyen bir çoğunluk olmasa

dahi, yetkilerini sonuna kadar kullanıp, ülkeyi bir süre yönetmeye çalışabilir! Ancak, bu, sürekli gerginlik yaratan ve sürdürülebilir olmayan bir ortam meydana getirir. Cumhurbaşkanı, kararnamelerle ülkeyi yönetmeye çalışır; ancak programına “karşı olan” bir Meclis çoğunluğu olursa Meclis bunu sürekli yasalarla engellemeye çalışır ve mesele hep AYM’nin önüne gider. Ülke “yapboz” tahtasına dönüşür. Bütçe konusunda örneğin, yepyeni bir vizyon çizemez, eski yılların bütçesi uygulanır, Meclis onayı olmazsa.

Özetle; cumhurbaşkanı için “yönetilir” bir durum olmaz. Koalisyon arayışına girmeden devam ederse ülkede çok ciddi bir tıkanma ve kaos ortamı yaşanır, had safhada gerginlikler oluşur. Çok kısa süre sonra tekrar seçim arayışları başlar.

TESPİT 18:

***YENİ ANAYASA TEKLİFİ İLE “7 HAZİRAN’LAR”
ÖNLENEMEZ! MECLİS’TE BİR PARTİ -HERHANGİ BİR
SEBEPLE- ÇOĞUNLUĞU ELDE EDEMEZ İSE***

***AYNI 7 HAZİRAN 2015’DEKİ SONUÇLAR OLUŞUR: YA
KOALİSYON YA ERKEN SEÇİM!***

***BU DURUMDA, KÖKLÜ BİR ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİNE
GİTMENİN 1 NUMARALI SEBEBİ OLARAK
GÖSTERİLEN “KOALİSYONLARA SON” VERME AMACI
GERÇEKÇİ BİR AMAÇ DEĞİLDİR.***

***ANAYASAYI HAZIRLAYANLAR AÇISINDAN EN BÜYÜK
AMAÇ, KOALİSYONLARDAN KURTULMAKSA; BU, “İKİ PAR-
TİLİ” BİR SİSTEMİ İŞARET EDİYOR***

- Meclis’te, halk bir partiye tek başına çoğunluk vermediğinde de “milli iradedir”! Belki de halk, büyük sağduyusu ile siyasilerimize bir mesaj vermek istemiştir: “Gerginlik ve kutuplaşma artık son bulsun. Bunun sonu hayırlı değil. Ülke iyi gitmiyor. Bir numaralı önceliğiniz ‘ortak aklı’ bularak, ülkeyi uzlaşma kültürü ile yönetmektir!” Milli irade her zaman milli irade olmalıdır: Tek başına iktidar verdiğinde de, vermediğinde de! Milli iradenin isteğine uygun davranılmalıdır. Sürekli seçimleri zorlamanın doğru olmadığına inananlardayım.

7 Haziran 2015’te toplumsal barış açısından Türkiye büyük bir şansını kaçırmıştır. Türkiye bunu başarsaydı, güçlenerek çıkardı. Liyakat bazında kurumlar güçlenirdi.

Önemli Not: Yukarıda somut şekilde ispatladığım üzere başkanlık sistemi veya getirilen yeni anayasa kesinlikle koalisyonları önlemez:

Bu durumda “*Koalisyonlar bir daha asla olmayacak,*” söylemi, iki partili sisteme geçişin düşünüldüğüne işaret ediyor! Zira iki partiden fazla parti olan her sistemde koalisyon olabilir!

- Anayasa değişikliği öneriliyor, sürekli “*Artık koalisyon olmayacak,*” deniliyor; ancak maalesef seçim sisteminin nasıl olacağı net olarak konuşulmuyor! Oysa anayasa değişikliğini teklif edenler için “koalisyon olmaması” en büyük amaç ise bu ancak seçim sistemi değişikliği ile sağlanabilir.

Örneğin, Türkiye’de **dar bölge, iki turlu seçim** sistemi getirilirse neredeyse her yerde ya en büyük sağ partinin adayı veya en büyük sol partinin adayı seçilir. Örneğin, MHP gibi bir parti neredeyse hiçbir seçim bölgesinde aday seçtirmemez. **MHP seçmeni, eğer partisinin varlığına ve görüşlerine önem veriyorsa bu konuyu çok iyi düşünmelidir.**

- **Unutmamalım ki seçim yasalarında değişikliği (anayasa değişikliği sonrası), AK Parti tek başına yapabilecektir.** Bu değişiklikler için Meclis'te basit çoğunluk yeterlidir. Başka hiçbir partinin desteğine ihtiyacı olmayacaktır. Bu hususu unutmamak gerekir.

Anayasa Değişikliğinde: Anayasa Madde 67'nin son fıkrasının bir sonraki seçimlerde uygulanmayacağı öngörülüyor.

Diğer bir ifadeyle: *Seçim sisteminde yapılacak değişiklikler 1 yıl içinde yapılacak seçimlere dahi uygulanabilecektir.*

Bu da bir seçim sistemi değişikliği düşünöldüğünün en net işaretidir.

TESPİT 28:

DÜNYADA, SEÇMEN-SEÇİLEN BAğI GÜÇLENDİKÇE, TÜM SİYASİ GÖRÜŞLER PARLAMENTODA TEMSİL EDİLDİKÇE, BİR PARTİNİN TEK BAŞINA İKTİDAR OLMA İHTİMALİ AZALİYOR. BU YÜZDEN PARLAMENTER SİSTEMDE DE, BAŞKANLIK SİSTEMİNDE DE KOALİSYONLAR ÇOğALİYOR.

*KANAATİMCE BUNDAN KORKMAMAK GEREK!
(SONRAKİ BÖLÜMLERDE SEBEBİNİ İZAH EDECEĞİM.)*

KOALİSYONLARI ÖNLEMEK, YENİ ANAYASAYI TEKLİF EDENLERİN BİR NUMARALI AMACI OLARAK İFADE EDİLİYOR. BU HUSUS DA TÜRKİYE'DE "İKİ PARTİLİ SİSTEME" GEÇME İSTEĞİNE İŞARET EDER.

İKİ PARTİLİ SİSTEME YOL AÇABİLECEK SEÇİM

SİSTEMİ DEĞİŞİKLİKLERİNİ AK PARTİ TEK BAŞINA GERÇEKLEŞTİREBİLİR, ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİ SÜRECİ SONRASI. BUNU DA, DAHA KÜÇÜK PARTİLERİN SEÇMENLERİ İYİ DÜŞÜNMELEDİR.

YERİ GELMİŞKEN: “2 PARTİLİ SİSTEM” VE GENEL OLARAK “SEÇİM SİSTEMİ” KONULARINDA DÜŞÜNCELERİM

– Genel olarak:

Esasında mevcut anayasamızda seçim sistemine ilişkin öngörülen iki temel ilke olan, “**temsilde adalet**” ve “**yönetimde istikrar**”, doğru bir dengeyi amaçlıyor. Ancak, uygulamamızda bu ilkeleri yeterli derecede yerine getirdiğimizi düşünmüyorum.

Gelişmiş demokrasilerde temel hedef, **seçmen–seçilen bağı güçlendirmektir**. Bunu yaparken elbette sürekli istikrarsızlık getirecek sonuçlardan da uzak durulmalıdır. Seçim sistemi ve siyasi partiler yasası açısından iki temel husus düşünülmalıdır kanaatimce:

i) Seçim barajı yüzde 10’dan yüzde 5’e inmeli. (Dünyadaki uygulamalar da ortalama yüzde 3-5 seviyesi arasında değişmektedir.)

– **Barajın azalmasının Türkiye’ye iki önemli faydası olacaktır:**

1) Siyasi hareketlilik getirecektir. Her partinin, seçmeni ile daha güçlü ve basiretli bir bağ kurmasını, daha iyi adaylar bulmasını gerektirecektir. Zira yeni partilerin kurulması kolaylaşacaktır. “*Ceketimi koysam seçtiririm,*” söylemleri azalacaktır, çünkü sadece “*ceketleri*” aday gösteren partilere kısa zamanda güçlü adayları gösteren yeni partiler rakip olabilecektir!

“Rekabet” korkusu, mevcut partilerde kalitenin artması sonucunu doğuracaktır. Hayatın her alanında da böyle değil midir? Rekabet kalite getirir.

2) Her siyasi görüşün Meclis’te temsilini sağlayacaktır. Örneğin, bugün Türkiye’de bir **Yeşiller Partisi’nin** çıkması imkansızdır çünkü yüzde 10 barajını bulamayacaklarını bilirler. Seçmen bu “riski” almaz! Eğer baraj yüzde 5’e inerse, pekala Türkiye’de bir Yeşiller Partisi çıkabilir veya ona benzer, toplumun belli bir kesiminin çok önem verdiği konuları savunan bir partinin doğma şansı olur. Yeşiller iktidar olurlar mı? Hayır, iktidar olmazlar (veya ancak küçük koalisyon ortağı olurlar). Ancak ne faydası olur? Çevre konularındaki duyarlılıklar bir “ses” bulur ve bazı konularda ilerlemeler sağlanır.

Aynı şekilde **Avrupa Birliği üyeliğini** (veya en azından Avrupa Birliği ile yakınlaşmayı) “öncelikli program” olarak ifade eden bir parti de Meclis’e seçilebilir ve yine bu önemli konu resmi bir “ses” bulmuş olur, ilerlemelere vesile olabilir.

Her görüşün Meclis’te temsilini sağlamak ayrıca “toplumsal barışı” güçlendiren bir unsurdur. Sesinizi duyurabilirseniz aidiyet duygunuz artar. İlla iktidarda olmasanız da, demokratik işleyen bir parlamenter rejimde sesinizi duyurabilmek huzursuzlukları ve kutuplaşmaları azaltacak bir unsurdur.

Demokratikleşme ilerledikçe temel amaç; her vatandaşın sesinin bir şekilde duyurulabilmesidir. Meclis’in, vatandaşların tüm önceliklerini konuşma yeri olmasıdır.

ii) Adayların daha demokratik bir şekilde belirlenmesi (örneğin, açık ön seçim) düşünülmelidir. En azından adayların bir kısmı için: Örneğin yüzde 60-70 ön seçim ile yüzde 30-40 yönetimin atadığı adaylarla. Yüzde 30-40 kontenjan da önemli: Siyaset arenasına hiç girmemiş veya ön seçim kampanyası

yürütecek imkanları olmayan veya “popüler” olmayan; ama çok birikimli, ülkeye bir şeyler verebilecek adaylar için kullanılmalıdır.

“İki partili sistemi” Türkiye için sakıncalı görürüm:

“İki partili sistemi” getirebilecek olan; özetle, dar bölge, iki turlu ve nispi yerine “çoğunluk” seçim sisteminin gelmesidir.

- **Türkiye konjonktüründe, “dar bölge ve iki turlu” seçimi sakıncalı bulurum, zira birçok küçük partinin yok olmasına ve Meclis’te yer bulmamasına yol açar.** Türkiye’de önemli bir siyasi çeşitlilik var. Yukarıda izah etmiş olduğum üzere tüm bu görüşlerin Meclis’te kendini ifade edebilmesinin toplumsal barışı pekiştirmek adına önemli olduğunu düşünüyorum.

(Ayrıca, “yönetimde istikrarı” da düşünerek, Barajın bazı ülkelerde olduğu gibi sıfır veya yüzde 1, 2 veya 3 olarak teklif etmiyorum. *“En azından yüzde 5 olsun,”* diyorum. Bu seviyedeki bir barajın, aşırılıklardan koruyacağını ve Meclis’e en fazla iki parti *daha* getireceğini düşünüyorum. Kaldı ki bu partilerden bazıları daha büyük merkez sağ veya merkez sol partisinin “büyük çatısı” altında, bir koalisyonun küçük ortağı olursa bir istikrarsızlık getirmez. Yine “Yeşiller” örneğinden yola çıkarsak, diyelim ki bir parti iktidar olmak için Yeşiller’e ihtiyaç duyarsa, ona çevre bakanlığını verir ve çevre konularında duyarlılık artar. Ancak ülkeye herhangi bir istikrarsızlık getirmez. Aynı şekilde bir “AB Partisi” olursa da).

- Ayrıca, **“dar bölge iki turlu” sistemin, bazı bölgesel farklılıkları daha da güçlendirebileceğinden endişe ederim (bir bölgede tek bir partiden milletvekilleri çıkma riski olabilir), bu da ülkemiz açısından hayırlı olmaz.** Bu son derece önemli bir konudur, iyi düşünülmelidir.

- Dar bölge sisteminde birçok “siyasi mühendislik” olanağı ortaya çıkar. Adaletle ve şeffaf şekilde yapılmazsa, haksız sonuçlara yol açabilir.
- Yerel sorunları, ülke sorunlarının önüne çekebilir: Yerel adayların yerel sorunlara odaklanacağı riskinden dolayı.
- “Çoğunluk sistemi” önemli haksızlıklara yol açabiliyor:

Bunun belki en çarpıcı örneği, “çoğunluk seçim sistemi” ile yapılan 1954 Genel Seçimleri’dir. Demokrat Parti oyların yüzde 58’ini almıştır; ancak milletvekili sandalyelerinin yüzde 93’ünü almıştır. CHP oyların yüzde 35’ini almıştır; ancak milletvekili sandalyelerinin sadece yüzde 5,7’sini almıştır.

Özetle, önde gelen parti bazen neredeyse diğer tüm partileri haritadan siliyor, başka hiçbir partinin ve milyonlarca seçmenin “sesini ifade edebileceği” temsil oranı oluşmuyor. Böyle bir durum da gelişmiş demokratik anlayış ile bağdaşmayan bir durum yaratıyor. Toplumun önemli bir kısmının kendini daha fazla dışlanmış hissetmesine ve toplumun kutuplaşmasına yol açma riskini taşıyor.

Bu parantez sonrası yeni anayasa ve istikrar konumuza dönelim...

3.6. İSTIKRAR SADECE “TEK PARTİ YÖNETİMİ” DEMEK DEĞİLDİR! GÜVENİLİR İSTIKRAR, “ORTAK AKIL” VE GÜÇLÜ KURUMSAL YAPI İLE OLUŞUR

- **Bir süredir, koalisyonlar Türkiye’nin başına gelebilecek en büyük felaket olarak gösteriliyor. İstikrar için tek parti iktidarının ebediyen sürmesi en büyük öncelik olarak sunuluyor. Oysa:**

A) "İSTIKRAR" VE "TEK PARTİ YÖNETİMİ" EŞ ANLAMLI DEĞİLDİR:

Bakınız, bugünkü Türkiye'ye... Yaklaşık 15 yıldır, tek parti tarafından, tam yetkiyle yönetiliyor. Ancak, terör hiç olmadığı kadar yüksek seviyede, kişi başı milli gelir geriliyor, işsizlik rekor seviyede, neredeyse tüm komşularımızla ve dünyanın önemli ülkeleri/birlikleri ile (ABD, Rusya ve Avrupa Birliği) inişli-çıkışlı, yanlış diplomatik lisan sonucu ağır bedeller ödediğimiz ilişkilerimiz var.

Şu anda, "Türkiye'de büyük bir istikrar var," diyen bir kişi çı-kabilir mi? "Şu an Türkiye'de çok öngörülebilir politikalar var," denilebilir mi?

Kanaatimce denilemez. Ancak şu anda, Türkiye'de – 15 yıldır– tek parti iktidarı var. Demek ki "tek parti iktidarı eşittir, istik-rar", matematiksel olarak doğru bir denklem değildir!

– Küçük; ama son derece önemli bir parantez açalım: **Bugün, Türkiye'de, hükümetin istikrarı ve güvenliği sağlaması için önünde parlamenter sistemden kaynaklanan herhangi bir engel var mı?**

Parlamenter sistemden dolayı, hükümetin elinde herhangi bir eksik yetki var mı? **Hayır, yok! Zaten bunu somut bir gerekçe göstererek iddia eden de bugüne kadar çıkmadı.** Cumhurbaşkanı'nın ve hükümetin Meclis'te büyük bir çoğunluğu var: İstedikleri her yasayı, her düzenlemeyi en hızlı şekilde çıkarıyorlar. Kaldı ki OHAL döneminde bu yetkiler daha da genişlemiş, hatta "sınırsız" denilecek düzeyde. Peki, istikrar neden sağlanamıyor? Demek ki çare sadece "tek partili iktidarda" aranmamalı! En azından bu-nun üzerinde iyice düşünülmesi gerekir diye düşünüyorum.

TESPİT 18:

“TEK PARTİLİ İKTİDAR” VE “İSTİKRAR” EŞ ANLAMLI DEĞİLDİR!

B) GÜVENİLİR İSTİKRAR “ORTAK AKIL” VE GÜÇLÜ KURUMSAL YAPI İLE OLUŞUR:

- **Daha önce izah ettiğim sebeplerden ötürü, dünyada artık koalisyonlar çok daha yaygındır.** Parlamenter sistem olsun, başkanlık sistemi olsun fark etmez; her iki sistemde de koalisyonlar yaygınlaştı. Bunun çok basit bir sebebi var: **Toplumun doğrudan demokratik temsili arttı.** Diğer bir ifadeyle, barajlar tüm ülkelerde düştü, her türlü siyasi görüşten partiler çoğaldı, çeşitlendi. Meclise çok parti girince, ister istemez, koalisyon ihtimalleri de artıyor. Bugün, Avrupa ve Latin Amerika'nın kilit ülkelerinin neredeyse hepsinde koalisyonlar yönetimde.
- **Almanya Örneği: Almanya, 1966 yılındaki Kiesinger Kabinisi'nden bu yana “büyük koalisyon”larla (grand coalition) yaşamaya alışmış bir ülke (1966, 2005, 2013).** “Büyük koalisyon” derken kastedilen, merkez sağın ve merkez solun iki büyük partisinin koalisyon yapmalarıdır.

Almanya’da, 2013 yılında kurulan ve halen devam eden “büyük koalisyon” ise sağ kanattaki Hıristiyan Demokratlar Birliği (CDU) ve onun kardeş partisi Hıristiyan Sosyal Birliği (CSU) ile sol kanattan Almanya Sosyal Demokratlar Partisi'nin (SPD) bir araya gelmesinden oluşuyor. Bu koalisyon, toplumun yaklaşık yüzde 70'ini temsil ediyor.

Hükümetin çok geniş bir meşruiyeti var. Son genel seçimlerde Angela Merkel'in partisi CDU sadece 5 sandalye ile Meclis'te

(Bundestag) çoğunluğu kaybetti. Angela Merkel, 5 sandalye için milletvekili transferi denemedi ya da tekrar seçim çağrılarını yapmadı. **Merkel, Meclis'te sadece 5 sandalye eksiğine rağmen "büyük koalisyon" (grand coalition) kurdu. Yüzde 25,7 oy almalarına rağmen Sosyal Demokratlar'a kabinedeki 15 bakanlıktan 6'sını verdi.** Her konuda uzlaşma aradılar ve uzlaşmaya vardılar. Vergi oranlarından, asgari ücret rakamına kadar...

Özetle; Almanya'da ortak akıl aradılar ve ortak akla değer verdiler. Sonuç ne oldu? Almanya, bugün dünyanın lider ekonomileri arasında bulunuyor. Bir Alman vatandaşı, bir Türk vatandaşınının tam dört buçuk katı zengin!

Atalarımız ne demiş? "Akıl akıldan üstündür." Uzlaşma, birçok kez, "en doğrunun" bulunmasını sağlar. Evet, belki tek başına karar verme rahatlığında değildir yöneticiler açısından; ama halk için genelde çok daha iyi ve istikrarlı sonuçlara yol açar. Bir günde politika değişikliklerini de engeller, gerçek ve güvenilir istikrar sağlar.

Devlet atamaları da ortak akıl ve uzlaşma aranarak yapıldığı için liyakat mecburen ön planda olur. Bu da devletin tarafsızlığını, kalitesini, birikimini güçlendirir. Güçlü kurumsal yapıya yol açar.

TESPİT 22:

GÜVENİLİR VE KALICI İSTİKRAR, "ORTAK AKLA" ÖNEM VEREREK VE DEVLETİN KURUMSAL YAPISINI LİYAKAT TEMELİNDE GÜÇLENDİREREK SAĞLANIR.

BUNU BAŞARAN ÜLKELERDE HALK REFAH İÇİNDE YAŞAR!

C) İSTIKRAR TEK PARTİLİ İKTİDARLA EŞ ANLAMLI OLSAYDI, BUGÜN TÜRKİYE'DE YATIRIMLAR REKOR KIRARDI!

Çok basit bir örnekle istikrarın gerçek anlamını izah edelim... İstikrarlı ülkeler, yatırımcı çeker. Bu bilinen bir gerçektir. Türkiye'de son yıllarda sermaye yatırımlarında büyük düşüş oldu.

Ekonomi Bakanlığı'nın açıkladığı verilere göre: 2016 Ocak-Kasım'da, 2015 Ocak-Kasım'a kıyasla, gayrimenkul hariç, iş ve aş yaratan sermaye yatırımları yüzde 63,1 oranında düşmüştür!

Tablo 4: Uluslararası Doğrudan Yatırım Girişi Bileşenleri –(2015-2016/Kasım)

	Ocak – Kasım		(Milyon\$) %Değişim
	2015	2016	
Uluslararası Doğrudan Yatırım Girişi (Net Yükümlülük Oluşumu)	15.246	8.765	-42,5
Sermaye	10.277	3.791	-63,1
<i>Yatırım</i>	10.625	4.389	-58,7
<i>Tasfiye</i>	348	598	71,8
Diğer Sermaye (Net)*	1.087	1.128	3,8
Gayrimenkul (Net)	3.882	3.846	-0,9

* Uluslararası Doğrudan yatırım Girişimleri, T.C. Merkez Bankası tarafından "Net Yükümlülük Oluşumu" adı altında ifade edilmektedir.

** Uluslararası Sermayeli Firmaların Yabancı Ortaklarından Aldıkları Kredi Geçici Veriler, Kaynak: T.C. Merkez Bankası

Sermaye yatırımları neden önemlidir? Bu yatırımlar, ülkemize uzun vadeli gelen yatırımlardır. Genelde bir şirket alımıdır, fabrikaya yatırımdır vs. Bu nedenle, bunlar, "sıcak para" değil, genel olarak **"iş ve aş" yaratan yatırımlardır. Özetle, yatırımlar azaldıkça maalesef bir süre sonra işsizlik de artar. Tam da 2016'da olduğu üzere.**

Not: Yatırımlardaki düşüş 2016'nın ilk yarısında başlamıştı ve Ocak-Haziran döneminde de önceki yıla göre yüzde 60 oranında düşüş vardı: yani bu azalma, darbe girişimi sonucu oluşmuş değil.

Tablo 4: Uluslararası Doğrudan Yatırım Girişi Bileşenleri –(2015-2016/Haziran)

	Ocak – Haziran		(Milyon\$) %Değişim
	2015	2016	
Uluslararası Doğrudan Yatırım Girişi (Net Yükümlülük Oluşumu)	7.120	3.844	-46,0
Sermaye	4.454	1.744	-60,8
<i>Yatırım</i>	4.781	2.164	-54,7
<i>Tasfiye</i>	3.27	420	25,4
Diğer Sermaye (Net)*	843	295	-65,0
<i>Gayrimenkul (Net)</i>	1.823	1.805	-1,0

Bütün bu veriler neyi ifade ediyor? Hukuk devletine ihtiyaç var!

Uzun vadeli yatırımlar için (sermaye yatırımları) daha fazla güven veren bir ortam gerekiyor. Oysa tek partili bir hükümet var.

Avukatlık mesleğinde, 20 yılda, birçok yatırımda çalıştım. **Yatırımcının aradığı esasında güvenilir ve öngörülebilir hukuk devlettir.** Bunun sağlanması için gerekenler ise kısaca;

- i) **Kaliteli ve bağımsız yargı,**
- ii) **Denge-denetim mekanizmaları (birikimli ve güçlü bağımsız kurumlar: Merkez Bankası, BDDK, EPDK vb.)**
- iii) **Öngörülebilir, ortak akla değer vererek oluşturulmuş politikaların varlığı.**

Aksi takdirde bir ülkede tam yetkili bir hükümet dahi olsa, politikalar, tercihler, bir günde değişebilir ve bu yatırımcıya güven vermez.

Yatırımcıdan yatırım istemek doğaldır; ancak devlet yönetiminin de sorumluluğu, doğru yatırım ortamını ve güveni sağlamaktır.

TESPİT 18:

*EKONOMİNİN GELİŞMESİ VE HALKIN REFAHI İÇİN
GERÇEK İSTİKRAR GEREKİR:*

HUKUK DEVLETİ (KALİTELİ, GÜVENİLİR VE BAĞIMSIZ YARGI), **GÜÇLÜ KURUMSAL YAPI** (LİYAKAT TEMELİNDE ATANAN BİR BÜROKRASI) VE

DENGE DENETİM MEKANİZMALARI (BAĞIMSIZ KURUMLAR; GÜÇLÜ MERKEZ BANKASI, EPDK, BDDK VB.)

**ORTAK AKIL VE İŞTİŞARE SONUCU OLUŞTURULMUŞ
POLİTİKALAR** (GÜÇLÜ MECLİS)

**ÖZETLE; GENİŞ ANLAMDA "GÜÇLER AYRILIĞININ"
TAM İŞLEMESİ SAYESİNDE GERÇEK İSTİKRAR
SAĞLANIR.**

**BUGÜNKÜ UYGULAMALARDA GÜÇLER AYRILIĞI
ZAYIFLADIĞI İÇİN ZATEN YATIRIMLAR ESASLI ŞEKİLDE
AZALMIŞTIR.**

**YENİ ANAYASA SİSTEMİ İLE "GÜÇLER BİRLİĞİ" DAHA
DA BELİRGİN VE KALICI HALE GELECEKTİR.**

**O NEDENLE ÜLKEMİZİN GÜÇLENMESİ, GELİŞİMİ
VE BÜYÜMESİ İÇİN HAYIRLI OLACAĞINI
DÜŞÜNÜYÖRÜM.**

D) DIŞ İLİŞKİLERDE DE İSTİKRAR ÇOK ÖNEMLİDİR:

Türkiye'nin 2016'da başına gelen birçok büyük sorunun sebebi esasında dış politika hatalarıdır. **Ortak akıl aranmadan oluşan, hatalı dış politika hamleleridir.**

Dış ilişkilerde istikrarlı ve başarılı politikalar, deneyimli kadrolar ile olur. Doğru diplomatik lisanın önemi bile çok büyüktür. Dış ilişkilerde, devlet politikalarının kalıcı ve ülke menfaatine uygun, uzun vadeli bir vizyon ortaya koyması önemlidir.

Yani bir gün kalktığımızda düşman olup, ertesi gün dost olmak, dünyadaki kredibilitemize zarar verir. Dünyada "oyun kurmak" istediğimizde inandırıcılığımızı ve gücümüzü zayıflatır. Global dünyada artık her adımın bedeli veya ödülü vardır. Yanlış adımların bedeli yatırımların azalmasında, turizm gelirlerinin etkilenmesinde, ihracatın yara almasında ve hepimize yansıyor.

Dış ilişkilerde istikrar için yine gereken;

- i) **Liyakat temelinde atanmış etkin ve birikimli diplomasi kadroları,**
- ii) **Artık eskimiş duygusal "dost-düşman" söylemini bırakarak kendine güvenen, gerçekçi ve akıllı politikalar ortaya koyan bir Türkiye,**
- iii) **Öngörülebilir ve kalıcı bir vizyondur.**

Bunları gerçekleştirmek için de "**tarafsız devlet**" ve "**ortak akla önem veren bir yönetim yapısı**", olmazsa olmaz şartlardır!

TESPİT 28:

*GLOBALLEŐEN DÜNYAMIZDA, KÜRESEL EKONOMİNİN
BİR PARÇASI OLAN ÜLKEMİZDE,*

HALKIMIZIN HUZURU (TERÖR MESELESİ İLE DE BAĞLANTILI) VE EKONOMİK REFAHI İÇİN DOĞRU DIŞ POLİTİKA HAYATI ÖNEM TAŞIMAKTADIR.

DOĞRU DIŞ POLİTİKA İÇİN DE ORTAK AKIL VE LİYAKAT TEMELİNDE SEÇİLMİŞ DİPLOMASİ KADROLARI; KENDİNE GÜVEN TEMELİNDE GELİŞEN RASYONEL POLİTİKALAR VE ÜLKE MENFAATİNE UYGUN KALICI BİR VİZYONUN OLUŞMASI, "OLMAZSA OLMAZ" ŞARTLARDIR.

BU YÜZDEN DE, YENİ ANAYASA TEKLİFİNDE YER ALAN, TÜM DIŞ İLİŞKİLERİ (HEM ULUSLARARASI ANLAŞMALARIN ONAYLANMASINI HEM DE TÜM DİPLOMASİYİ ATAMA YETKİSİNİ) DENETİMSİZ OLARAK TEK KİŞİYE BIRAKAN SİSTEM, DIŞ İLİŞKİLERDE İSTİKRAR AÇISINDAN DOĞRU BİR SİSTEM OLARAK GÖZÜKMÜYOR.

3. BÖLÜM SONUÇ TESPİTİ:

**YENİ ANAYASA: İSTİKRARI SAĞLAYACAK MI?
KOALİSYONLARA SON VERECEK Mİ?**

ŞU ANA KADAR SOMUT ÖRNEKLERLE İZAH ETMEYE ÇALIŞTIĞIM YENİ ANAYASANIN NASIL İŞLEYECEĞİ KONUSUNA BAKTIĞIMIZDA, ÖZÜNDE ŞU SONUCU GÖRÜYORUZ:

**1- CUMHURBAŞKANINI DESTEKLEYEN BİR MECLİS
ÇOĞUNLUĞU OLUŞURSA** (YÜKSEK İHTİMALİ
SENARYO), CUMHURBAŞKANI AYNI ZAMANDA
PARTİSİNİN GENEL BAŞKANI OLACAĞI VE YENİ
ANAYASADA MECLİS ÜZERİNDE ÇEŞİTLİ KONTROL
MEKANİZMALARI OLACAĞI İÇİN “GÜÇLER BİRLİĞİ” VE
DOLAYISIYLA CUMHURBAŞKANININ NEREDEYSE TAM
YETKİLİ OLDUĞU OTORİTER BİR REJİMİN OLUŞMASI
TEHLİKESİ İLE KARŞI KARŞIYA OLACAĞIZ.

OTORİTER REJİMLERDE “ORTAK AKLA” DEĞER
VERİLMEMESİ VE GÜÇLÜ KURUMSAL YAPI
OLUŞAMAMASI, TÜRKİYE İÇİN - ÖZELLİKLE EKONOMİK
AÇIDAN - **İSTİKRARSIZLIK RİSKİ** YARATIR.

YÖNETİMDE HATALAR ÇOĞALIR. HALK BUNUN
EKONOMİK SONUÇLARINI YAŞAR.

**2- CUMHURBAŞKANINI DESTEKLEYEN BİR MECLİS
ÇOĞUNLUĞU OLUŞMAZSA** (DAHA ZAYIF İHTİMAL;
AMA OLASILIĞI VAR), BU DURUMDA DA
KOALİSYONLAR VE/VEYA ERKEN SEÇİMLERE YOL
AÇAR. YİNE İSTİKRAR AÇISINDAN İÇ AÇICI BİR TABLO
OLUŞMAZ.

**HER İKİ SENARYONUN DA TEK ORTAK SONUCU VAR:
BU SİSTEMİN TÜRKİYE'YE KALICI VE DEMOKRATİK BİR
İSTİKRAR GETİRME İHTİMALİ ÇOK ZAYIF.**

**GERÇEK İSTİKRAR; HUKUK DEVLETİ, GÜÇLÜ
KURUMSAL YAPI VE ORTAK AKILLA YÖNETİLEN
ÜLKELERDE MEVCUTTUR.**

ÜLKEMİZİN İHTİYACI DA BU GERÇEK İSTİKRARDIR!